

ЗЛАЧЫНСТВЫ СУПРАЦЬ ВАЕННАЙ СЛУЖБЫ ПА КРЫМІНАЛЬНЫМ КОДЭКСЕ ДАНЕЦКАЙ НАРОДНАЙ РЭСПУБЛІКІ

Для вывучэння тэорыі крымінальнага права Расіі і Беларусі можна прааналізаваць асноўныя аспекты крымінальнай адказнасці вайскоўцаў за здзяйсненне воінскіх злачынстваў па Крымінальным кодэксе Данецкай Народнай Рэспублікі.

7 красавіка 2014 года ў Данецку была абвешчана Данецкая Народная Рэспубліка (далей – ДНР), сфармаваны «Народны савет», які прыняў Дэкларацыю аб суверэнітэце ДНР і Акт аб абвешчэнні дзяржаўнай самастойнасці ДНР.

17 жніўня 2014 года прэзідыумам Савета міністраў ДНР быў зацверджаны Крымінальны кодэкс Данецкай Народнай Рэспублікі.

З улікам няпростай ваенна-палітычнай сітуацыі ў ДНР і неабходнасці падтрымання ў войсках належнай воінскай дысцыпліны і воінскага правапарадку ў Крымінальным кодэксе ДНР уключаны раздзел XI Асаблівай часткі «Злачынствы супраць ваеннай службы», які аб'ядноўвае злачынствы супраць нясення ваеннай службы з улікам іх спецыфікі.

У адпаведнасці з арт. 392 КК ДНР вайсковымі злачынствамі прызнаюцца прадугледжаныя сапраўдным Кодэксам злачынствы супраць устаноўленага парадку нясення вайскавай службы, учыненыя вайскоўцамі, а таксама ваеннаабавязанымі падчас праходжання імі навучальных або праверачных збораў.

Пры гэтым паняцце «воінскае злачынства» грунтуецца на агульным вызначэнні злачынства, якое даецца ў арт. 14 КК ДНР: вінавата здзейсненае грамадска небяспечнае дзеянне, забароненае гэтым Кодэксам пад пагрозай пакарання, з указаннем на асаблівасці, якія адрозніваюць яго ад іншых агульнакрымінальных злачынстваў.

Звяртае на сябе ўвагу канструкцыйнае падабенства арт. 392 КК ДНР і арт. 331 КК РФ «Паняцце злачынстваў супраць ваеннай службы».

Аналіз падобных паняццяў дазваляе зрабіць выснову аб іх практычнай ідэнтычнасці і разыходжанні ў тэрміналогіі, выкліканай уплывам часу і прыняццем у Расійскай Федэрацыі законаў, у прыватнасці Федэральнага закона «Аб вайсковым абавязку і вайскавай службе» ад 1998/03/28 г. № 53-ФЗ, дзе шырока ўжываецца паняцце «праходжанне ваеннай службы».

Грамадская небяспека воінскіх злачынстваў па КК ДНР праяўляецца ў прычыненні або стварэнні ўмоў для прычынення істотнай шкоды грамадскіх

адносін, якія рэгулююць ваенную бяспеку дзяржавы і стан боёгатоўнасці Узброеных Сіл.

Проціпраўнасць як прыкмета злачынстваў супраць ваеннай службы мае на ўвазе прызнанне дзеяння воінскім злачынствам толькі ў тым выпадку, калі гэта прама прадугледжана ў раздзеле XI КК ДНР, у той час як іншыя злачынствы, здзейсненыя вайскоўцамі, неабходна кваліфікаваць па артыкулах іншых раздзелаў Асаблівай часткі КК ДНР.

Варта ўлічваць, што ў адпаведнасці з ч. 3 арт. 392 КК ДНР саўдзел у вайсковым злачынстве асоб, не згаданых у гэтым артыкуле, прыводзіць да адказнасці па адпаведных артыкулах гэтага Кодэкса.

Пры гэтым асобы не з'яўляюцца ваеннаслужачымі, не могуць быць выканаўцамі або сувыканаўцамі воінскіх злачынстваў, але могуць выступаць у ролі арганізатара, падбухторшчыка, памагатага.

Вінаватасць як прыкмета воінскага злачынства – гэта псіхічныя адносіны асобы да здзейсненага дзеяння (бяздзеяння), прадугледжанага КК ДНР як вайсковае злачынства, выражаныя ў форме намеру або неасцярожнасці ў адносінах да парушэння парадку нясення ваеннай службы.

Каральнасць злачынстваў супраць ваеннай службы характарызуецца тым, што за ўсе віды воінскіх злачынстваў прадугледжана канкрэтная адказнасць, пры гэтым у КК ДН за шэраг вайсковых злачынстваў прысутнічае такі від адказнасці, як пакаранне смерцю.

Спецыфіка воінскіх злачынстваў знаходзіць сваё адлюстраванне ў асаблівасцях спецыяльных прыкмет воінскіх злачынстваў, а менавіта:

- 1) аб'ект замаху – воінскі правапарадак;
- 2) суб'ект – вайсковец, ваеннаабавязаныя ў час праходжання імі навучальных або праверачных збораў, а таксама асобы, у адносінах да якіх ёсць спецыяльнае ўказанне ў заканадаўстве.

Адсутнасць аднай з названых спецыфічных прыкмет азначае адсутнасць складу воінскага злачынства.

Непасрэдным аб'ектам канкрэтнага воінскага злачынства выступаюць тыя адносіны ваеннай службы, супраць якіх накіраваны злачынны замах.

У некаторых вайсковых злачынствах акрамя асноўнага непасрэднага аб'екта прысутнічаюць дадатковыя аб'екты, якімі могуць выступаць жыццё, здароўе, гонар і годнасць чалавека.

З аб'ектыўнага боку воінскія злачынствы прадстаўлены ў КК ДНР як злачынствы з фармальным, матэрыяльным і ўсечаным складам. Злачынствы з фармальным складам з'яўляюцца канчатковымі з моманту здзяйснення дзеяння (непадпарадкаванне – арт. 393 КК ДНР, дэзертырства – арт. 401 КК ДНР). Злачынствы з матэрыяльным складам з'яўляюцца скончанымі пры наступленні грамадска небяспечных наступстваў (парушэнне правілаў кіравання або эксплуатацыі машын – арт. 407 КК ДНР), а ў злачынствах з усечаным складам

момант іх заканчэння пераносіцца на стадыю папярэдняй злачыннай дзейнасці (гвалт над насельніцтвам у раёне ваенных дзеянняў – арт. 422 КК ДНР).

Шэраг вайсковых злачынстваў, якія змяшчаюцца ў КК ДНР, можа здзяйсняцца толькі дзеяннямі. Напрыклад, супраціўленне начальніку або прымус яго да парушэння службовых абавязкаў (арт. 395 КК ДНР), марадзёрства (арт. 421 КК ДНР). Некаторыя воінскія злачынствы, такія як невыкананне загаду (арт. 394 КК ДНР), могуць здзяйсняцца шляхам бяздзейнасці, а шэраг вайсковых злачынстваў можа быць здзейснены як дзеяннямі, так і не дзейнічае, у прыватнасці, парушэнне правілаў кіравання або эксплуатацыі машын (арт. 407 КК ДНР).

У аб'ектыўным баку некаторых воінскіх злачынстваў у якасці абавязковай прыкметы складу злачынства ў КК ДНР выкарыстаны факультатыўныя прыкметы, якія прама паказваюць на месца здзяйснення злачынства, такія як «воінская часць» (напрыклад, арт. 401 КК ДНР), «месца службы» (арт. 400, 401 КК ДНР), «поле бітвы» (арт. 421 КК ДНР).

Для асобных воінскіх злачынстваў вельмі важным з'яўляецца спосаб іх здзяйснення. Напрыклад, арт. 393 КК ДНР – непадпарадкаванне, гэта значыць адкрытая адмова ад выканання загаду начальніка, а таксама іншае наўмыснае невыкананне загаду.

Для такіх злачынстваў, як парушэнне правілаў абыходжання са зброяй, а таксама з рэчывамі і прадметамі, якія ўяўляюць павышаную небяспеку для навакольных (арт. 406 КК ДНР), парушэнне правілаў палётаў і падрыхтоўкі да іх (арт. 408 КК ДНР), парушэнне правілаў караблеваджэння (арт. 409 КК ДНР), пры пэўных абставінах неабходнымі з'яўляюцца сродкі і прылады здзяйснення злачынства.

Крымінальная адказнасць для вайскоўцаў за воінскія злачынствы надыходзіць выключна за тыя злачынствы, якія былі здзейснены падчас знаходжання на ваеннай службе.

Пры гэтым варта ўлічваць, што звальненне асобы з ваеннай службы не выключае магчымасці прыцягнення да крымінальнай адказнасці за вайсковае злачынства, здзейсненае ў перыяд знаходжання на ваеннай службе.

У сувязі з выкладзеным у заканадаўстве ДНР неабходна дакладна вызначыць момант пачатку і заканчэння знаходжання асобы на ваеннай службе, бо за ўчыненне злачынстваў перад заклікам на ваенную службу і пасля заканчэння ваеннай службы адказнасць надыходзіць па агульнакрымінальных нормах.

Суб'ектыўны бок пераважнай большасці воінскіх злачынстваў характарызуецца наўмыснай формай віны, хоць асобныя воінскія злачынствы могуць здзяйсняцца і па неасцярожнасці, напрыклад нядбалае стаўленне да службы (арт. 415 КК ДНР).

Для шэрагу воінскіх злачынстваў абавязковымі прыкметамі суб'ектыўнага боку з'яўляюцца мэта і матыў, пры гэтым у некаторых

артыкулах КК ДНР яны прама паказваюцца ў канструкцыі артыкула (злоўжыванне ўладай, перавышэнне або бяздзейнасць улады – арт. 414 КК ДНР), а ў некаторых (раздзел XI Асаблівай часткі) маюцца на ўвазе (марадзёрства – арт. 421 КК ДНР).

Такім чынам, раздзел XI Асаблівай часткі КК ДНР у цэлым ахоплівае класічныя воінскія злачынствы, практыка прадухілення і расследавання якіх склалася яшчэ ў бытнасць Савецкага Саюза.

Разам з тым, выкарыстоўваючы станоўчы вопыт заканадаўства Расійскай Федэрацыі і Беларусі, некаторыя канструкцыі артыкулаў раздзела XI Асаблівай часткі КК ДНР неабходна ўдасканаліць, наблізіўшы іх да рэалій цяперашняга часу.

УДК 340

*И. А. Сердюк
Днепропетровский государственный университет
внутренних дел (Украина)*

КАТЕГОРИЯ «ПРАВОВОЙ АКТ» В СООТНОШЕНИИ СО СМЕЖНЫМИ ПОНЯТИЯМИ

При подготовке тезисов этого доклада автор преследовал цель выяснить соотношение категории «правовой акт» с близкими по своему содержанию и объему понятиями: «объективное право», «источник права», «правовое поведение», «юридический факт», «юридический документ», «правовые средства».

Считаем, что эффективность познавательной деятельности по достижению поставленной исследовательской цели в значительной степени зависит от избранной методологической парадигмы, то есть совокупности предпосылок, определяющих конкретное научное исследование (знание) и признанных на данном этапе. К числу таких предпосылок следует отнести следующие теоретические положения:

1) несмотря на первоначальные различия в смысловых значениях слов «правовой» и «юридический», современная юридическая наука чаще всего использует термины «правовой акт» и «юридический акт» как синонимы. Что же касается одноименных понятий, то, по нашему мнению, их содержание и объем необходимо рассматривать исходя из того, в каком аспекте, применительно к общетеоретической характеристике какого правового феномена они используются;

2) любое научное понятие, как форма абстрактного мышления, отражающая предметы и явления в их существенных признаках, в том числе и относящееся к категориальному аппарату общей теории государства и права, имеет